

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104713

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OBLIGATÒRIA

Matèria: TEORIA

Curs: SEGON

Semestre: SEGON

Equip docent: Silvia Bernad i Núria Gómez Gabriel

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 68h

Hores autònomes: 82h

CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria aplica una metodologia teòrica-pràctica. S'entén la pràctica com una dimensió articulada amb les de teoria, *praxis* i *poiesis*, tant en relació amb les situacions, processos i contextos que s'aborden, com en relació amb el propi context pedagògic d'aprenentatges i activitats. En base a això, l'objectiu general de la matèria és posar èmfasi en la relació, implicació i mútua incidència entre les arts, els dissenys i el seu context. En les quatre assignatures que componen la matèria es reforçarà la disposició investigadora dels estudiants des de la condició del pensament crític, situat i contextual en, per a i a través de les arts i els dissenys.

Assignatures de la matèria:

INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN ARTS I DISSNEYS

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 1

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 2

PROFESSIÓ I CONTEXT

INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN ARTS I DISSNEYS

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòric-pràctiques del Grau que tenen per objectiu introduir l'estudiant en els fonaments de la recerca en arts i dissenys, entenent la investigació com un procés situat, processual i materialment articulat.

L'assignatura planteja una aproximació als mètodes de recerca des de la pràctica artística i de disseny, posant especial atenció a la capacitat de relacionar, sintetitzar, idear, referenciar, adequar i materialitzar processos d'indagació.

Des d'una concepció ampliada de la recerca, Introducció a la investigació en arts i dissenys treballa tres mètodes principals: la recerca secundària o desk research, l'entrevista i la ficció especulativa. Aquests mètodes permeten identificar allò que ja es coneix sobre un objecte d'estudi, generar coneixement a través del diàleg amb agents i contextos, i activar la imaginació com a eina per pensar realitats possibles, desplaçades o encara no accessibles

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius són: propiciar una actitud investigadora, activa i crítica davant dels contextos socials, culturals, polítics, tecnològics i ecològics que travessen les arts i els dissenys; enfortir la capacitat de treball processual, autònom i col·lectiu; desenvolupar eines per formular preguntes de recerca, identificar agents, recollir informació, analitzar dades i argumentar decisions; fomentar l'ús rigorós de fonts, referències i sistemes de citació; i potenciar la reflexió sobre el propi procés com a motor creatiu de la recerca.

Els objectius específics del contingut de l'assignatura són: introduir la recerca secundària com a mètode per explorar i sintetitzar informació existent; utilitzar el cosmograma com a instrument per estructurar agents, dimensions i relacions vinculades a una pregunta de recerca; comprendre l'entrevista com a dispositiu de coneixement, escolta i producció situada d'informació; explorar formats diversos d'entrevista segons la naturalesa del projecte; introduir la ficció especulativa com a eina metodològica per transitar altres coordenades espacials, temporals, subjectives o materials; i desenvolupar la capacitat de formalitzar, comunicar i defensar els resultats d'un procés de recerca en arts i dissenys.

CONTINGUTS

BLOC 1: RECERCA SECUNDÀRIA I COSMOGRAMA

La recerca secundària o desk research: recollida, síntesi i anàlisi de recursos ja existents.

Diferències entre recerca primària i recerca secundària.

Desk research intern i extern: informació del projecte, dades estadístiques, socials, demogràfiques, antropològiques i culturals.

Identificació de l'estat de la qüestió i delimitació de l'objecte d'estudi.

El cosmograma com a instrument per estructurar agents, dimensions i relacions.

Formulació de la pregunta de recerca a partir del mapa d'agents i dimensions.

Ús de fonts, referències i sistemes de citació.

BLOC 2: L'ENTREVISTA COM A MÈTODE DE RECERCA

L'entrevista com a conversa, dispositiu d'escolta i producció de coneixement.

Relació entre investigador, subjecte/objecte d'estudi i context de recerca.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Tipologies i formats d'entrevista: escrita, sonora, audiovisual, performativa, gràfica, domèstica, immersiva, online o híbrida.
Documentació prèvia, selecció de l'agent, elaboració del perfil i preparació del guió.
Construcció de la situació d'entrevista: preguntes, escolta, silencis, desplaçaments i formes de resposta.
Registre, transcripció, edició i presentació dels materials produïts.
Anàlisi crítica dels resultats i de les noves línies de recerca obertes.

BLOC 3: FICCIO ESPECULATIVA COM A MÈTODE DE RECERCA

La ficció com a artefacte o dispositiu per assenyalar realitats no accessibles de manera directa.
La imaginació com a eina de recerca creativa i experimental.
Desplaçaments espacials, temporals, subjectius i materials.
Ficció, hipòtesi i especulació en els processos d'investigació artística i dissenyística.
Construcció de mons possibles, escenaris futurs i formes alternatives de percepció.
Relació entre narració, coneixement i producció de sentit.
Formalització de la ficció com a resultat, eina i procés de recerca.

EINES INSTRUMENTALS

Introducció a la formulació de preguntes de recerca, ús de fonts documentals, sistemes de citació, registre processual, anàlisi crítica, cosmogrames, guions d'entrevista, transcripcions, dispositius narratius i formats de presentació de resultats.

METODOLOGIA

L'assignatura es desplega mitjançant un model integrat d'ensenyament-aprenentatge orientat al desenvolupament progressiu de competències conceptuals, metodològiques, crítiques i comunicatives. Les sessions a l'aula combinen els fonaments teòrics i metodològics amb el treball pràctic, desplegant activitats dirigides sobre mètodes aplicats de la recerca basada en pràctiques amb activitats supervisades i espais de col·laboració i treball grupal.
L'eix pràctic es pauta de forma detallada al pla de treball, amb l'objectiu d'acompanyar el treball autònom de l'estudiant i orientar en la resolució i execució dels treballs.

El pla de treball és el document que organitza, estructura i planifica el conjunt d'activitats, continguts i processos d'aprenentatge de l'assignatura al llarg del curs. Estableix la seqüència temporal de les sessions, les tasques a desenvolupar, els terminis de lliurament i les metodologies emprades, amb l'objectiu de garantir la coherència entre els resultats d'aprenentatge, les activitats formatives i el sistema d'avaluació.

A més, el pla de treball integra de manera sistemàtica les aportacions externes, provinents del professorat, de persones expertes, de referents culturals o de contextos professionals, així com les aportacions internes generades per l'estudiantat a partir dels seus interessos, recerques i processos creatius. Aquesta articulació entre orientació docent i participació activa de l'alumnat afavoreix un aprenentatge situat, col·laboratiu i reflexiu, i contribueix al desenvolupament de l'autonomia, del pensament crític i de la capacitat d'investigació en l'àmbit de les arts i els dissenys.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h
Hores activitats dirigides: 27h (18%)
Hores activitats supervisades: 327h (18%)
Hores aprenentatge autònom: 82h (55%)
Hores activitats d'avaluació: 14h (9%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva al voltant de la temàtica que presenta cada sessió i posada en marxa de models metodològics de recerca.

Descripció: Treballaran dos professors junts amb cada grup de classe en el qual estaran tots els alumnes assignats. A l'inici de cada projecte, els professors faran una exhaustiva descripció oral sobre el tema a desenvolupar que s'acompanyarà d'una constel·lació de casos d'estudi, eines i recursos a partir de les quals desenvolupar l'activitat supervisada. Hi haurà al mateix temps es facilitaran mapes conceptuals i materials complementaris a la temàtica de la sessió a fi de facilitar la plena integració dels coneixements necessaris.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió i posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Mitjançant taules de treball, el grup classe durà a terme una fase de recerca, experimentació i disseny formal d'una investigació comú.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: L'alumnat assumirà el compromís de fer avançar l'estat de la recerca en les seves hores autònomes per fer créixer la investigació entre sessions lectives.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis i resultats parcials o finals.

Descripció: Es valorarà el grau d'implicació i participació al llarg de cada una de les sessions que conforma el curs. Tanmateix, l'alumnat entregará la seva recerca a través d'una exposició oral en dues fases (primer bloc i tercer bloc). Al final de l'assignatura es realitzarà una jornada de reflexió i d'avaluació conjunta.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, una sessió per setmana seguint la següent distribució:

Sessió 1.

Presentació de l'assignatura. Enfocament metodològic de la Recerca Basada en Pràctiques: mètode, metodologia i Comunitat de Pràctiques. Càpsula sobre el mètode: la Recerca Secundària o *Desk Research*.

Sessió 2.

Pregunta de recerca i l'anàlisi de pràctiques artístiques i de disseny. Càpsula de recursos per mapejar la complexitat: diagrames i cosmogrames. Presentació de l'enunciat del Treball 1. Aula: detecció d'agents culturals a partir dels propis interessos, recerques i processos creatius.

Sessió 3.

Activitat d'aula: diàleg entre agents i verificació de la pregunta de recerca.

Sessió 4.

Activitat d'aula: Mapeig i detecció de les dimensions. Reforç i acompanyament del treball autònom del treball 1.

Sessió 5.

Entrega del treball individual 1 (cosmograma) a l'equip docent. Càpsula: Entrevista com a mètode de Recerca. Càpsula instrumental: Objectes sonda

Sessió 6.

Enunciat Treball grupal 2 Activitat d'aula: Elaboració del perfil de la persona entrevistada.

Sessió 7.

Reforç, ampliació i acompanyament del treball autònom. Aula: Proposta de grups. Treball grupal per a la proposta de guió per a l'entrevista. Retorn del treball 1.

Sessió 8.

Visita professionalitzadora a un centre cultural d'interès i/o convidat a l'aula

Sessió 9. Reforç, ampliació i acompanyament del treball autònom. Aula: Treball grupal per a la proposta de formalització del treball 2

Sessió 10. Entrega del treball 2 part 1. Presentació enunciat treball 3.

Càpsula: la ficció com a mètode de recerca. Càpsula: Disseny ficció, disseny especulatiu i Disseny de futurs. Prototips diegètics.

Sessió 11+12. Reforç i acompanyament del treball autònom. Aula: Treball grupal en la proposta conceptual i guió del treball 3.

Sessió 13. Reforç i acompanyament del treball autònom. Aula: Treball grupal en la proposta d'*storyboard* i guió del treball 3. Retorn del treball 2 part 1.

Sessió 14. Reforç i acompanyament del treball autònom. Aula: Treball grupal en la proposta de formalització del treball 3.

Sessió 15. Presentacions a l'aula. Lliurament final del treball 2 Part 2 i del treball 3.

Sessió 16. Presentacions a l'aula.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Sessió 17. Tancament de l'assignatura a l'aula. Comunicació de notes i tutories.

Sessió 18. Recuperacions.

SISTEMA D'AVUACIÓ

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge, visites i/o altres activitats col·lectives. (20%).
Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs (80%).

La participació activa a l'aula és un aspecte clau del grau, ja que permet mesurar l'assoliment dels resultats d'aprenentatge relacionats amb la capacitat crítica, la creativitat i la competència expressiva i comunicativa de l'estudiantat.

S'avalua en dues dimensions:

Dimensió oral: participació en debats i comentaris sobre projectes d'art i disseny propis i dels companys i companyes, avaluats segons criteris de freqüència de les intervencions, rellevància dels comentaris, aportació d'idees originals i ús de referents teòrics en la discussió.

Dimensió pràctica: resolució a l'aula d'exercicis i reptes artístics i metodològiques proposats pel professorat i/o pels companys i companyes, amb un èmfasi especial en la participació activa en el desenvolupament de processos de recerca i en la construcció col·lectiva de l'aprenentatge.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS

-Activitat d'avaluació individual: Treball Cosmograma + Mètodes de recerca (T1): 30%

S'avaluarà la comprensió del mètode de Recerca Secundària, l'anàlisi de les dimensions i les seves relacions i l'apropiació del mètode aplicat a un cosmograma, i l'ús de fonts de recerca i referències.

-Activitat d'avaluació en grup: Treball Entrevista (T2): 25% (Part 1 + Part 2)

S'avaluarà la comprensió del mètode Entrevista, l'elaboració dels perfils, l'adequació del guió i l'ús de fonts de recerca i referències.

-Activitat d'avaluació en grup: Treball Ficció (T3): 25%

S'avaluarà la comprensió del mètode Ficció, l'apropiació del mètode i l'anàlisi crítica dels resultats amb relació a la recerca.

-Avaluació de seguiment del treball autònom (aportacions internes, juntament amb l'assistència, actitud i participació activa: 20%

SISTEMA DE RECUPERACIÓ

La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.

L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim dedues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura.

L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.

RESULTATS D'APRENTATGE

RRAA de Titulació

KT05. Identificar els estereotips i els rols de gènere i la seva possible incidència en la producció cultural.

KT03. Identificar els elements que són comuns i els específics en els diferents llenguatges creatius.

ST07. Treballar en projectes d'art i disseny de manera cooperativa i integrada en equips de composició heterogènia.

ST03. Analitzar la relació entre els processos creatius en art i disseny i els processos de transformació social en entorns nous i contextos canviants i multidisciplinaris.

CT02. Resoldre encàrrecs concrets externs en l'àmbit creatiu amb coneixements, tècniques i metodologies transdisciplinàries.

RRAA de Matèria

KM24. Indicar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe / gènere presents en la societat (KT05)

KM25. Identificar les lògiques socials i culturals que influeixen en els diferents àmbits de les arts i els dissenys (KT03)

SM21. Proposar eixos concrets de vinculació entre l'univers d'interessos propi i la realitat social, per analitzar possibles desenvolupaments d'investigació en aquests eixos (ST07)

SM24. Demostrar una actitud crítica cap a la realitat social, cultural i mediambiental tot assajant alternatives mitjançant interrogants que la qüestionin (ST03)

CM21. Emprar la creativitat en l'ús d'eines orientades a aplicar a una candidatura en l'àmbit professional i acadèmic de les arts i els dissenys (CT02)

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

RRAA d'Assignatura

KA01. Reconèixer les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe / gènere que poden incidir en els processos de producció de coneixement, recerca i pràctica cultural en arts i dissenys (KM24, KT05).

KA02. Identificar les lògiques socials, culturals i epistemològiques que condicionen els processos de recerca en els diferents àmbits de les arts i els dissenys (KM25, KT03).

SA01. Proposar eixos de recerca vinculats a l'univers d'interessos propi i a problemàtiques socials, culturals i materials del present, per desenvolupar processos d'investigació en arts i dissenys (SM21, ST07).

SA02. Formular preguntes, hipòtesis i metodologies de recerca des d'una actitud crítica cap a la realitat social, cultural i mediambiental, assajant alternatives que la qüestionin (SM24, ST03).

CA01. Desenvolupar processos de recerca en arts i dissenys mitjançant eines metodològiques, creatives i transdisciplinàries orientades a la formalització d'una investigació individual o col·lectiva (CM21, CT02).

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia transversal

ARIZA, Silvia. *De la práctica a la investigación en el arte contemporáneo, producir conocimiento desde la creación*. Arte 33(2): 537-552. [en línia] DOI: [10.5209/aris.68916](https://doi.org/10.5209/aris.68916) (2021)

ÁVILA, Martín. *Designing for interdependence: A poetics of relating*. London: Bloomsbury, 2022

BLASCO, Selina (ed.). *Investigación artística y universidad: materiales para un debate*. Madrid: Ediciones asimétricas, 2013.

BURGIN, V. *Reflexiones sobre grado de investigación en los departamentos de artes visuales*. Journal of Media Practice 7, n°2 101-8 N, 2006

CALDERÓN GARCÍA, Natalia; HERNÁNDEZ Y HERNÁNDEZ, Fer. *La investigación artística. Un espacio de conocimiento disruptivo en las artes y en la universidad*. Barcelona: Octaedro Editorial, 2019

Documenta 13. "The dance was very frenetic, lively, rattling, clanging, rolling, contorted, and lasted for a long time" [en línia] a <http://d13.documenta.de/#welcome/> 2 (2012)

DUNNE, Anthony; RABY, Fiona. *Speculative everything: Design, fiction, and Social Dreaming*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2013.

LURY, Celia; WAKEFORD, Nina. *Inventive methods: The happening of the social*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014.

STEYERL, H. "¿Una estética de resistencia? La investigación artística como disciplina y conflicto" [en línia] a <http://eipcp.net/transversal/0311/steyerl/es> (2010)

HANNULA, Mika; SOURANTA, Juha; VADÉN, Tere (ed.). *Artistic Research Methodology*. Nova York, Peter Lang, 2014.

PÉREZ, Victoria; SÁNCHEZ, José Antonio (ed.). Cairon 13. Revista de estudios de danza. Journal of Dance Studies: *Práctica e Investigación*. Cairon, 2010.

MORGADO, I. *Cómo percibimos el mundo*. Madrid: Ariel, 2012.

*Al llarg del curs es facilitarà bibliografia complementària en funció dels eixos temàtics